



TÜRK

2026, Yıl/Year: 14, Sayı/Issue: 44, ISSN: 2147-8872

TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal


Geliş Tarihi / Date of Received: 19.10.2025

Kabul Tarihi / Date of Accepted: 01.03.2026

Sayfa / Page: 54-88

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / Writer:

 **Doç. Dr. Ferdi Bozkurt**

Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü
ferdib@anadolu.edu.tr

 **Fidan Yıldız**

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen
fidanyildiz@gmail.com

ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNDE MENTAL FİİLLERİN GÖRÜNÜMÜ: ANOOSHİRVAN MIANDJİ ÖRNEĞİ*

Öz

Bu çalışma, felsefi alt metinlere sahip çocuk kitaplarıyla tanınan Anooshirvan Miandji'nin dokuz çocuk edebiyatı eserindeki mental fiil kullanımını içerik analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, alanyazında çağdaş çocuk edebiyatı özelinde mental fiil kullanımını inceleyen bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Böylelikle alanyazındaki mental fiil sınıflandırmasına bir katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veriler doküman analizi ile toplanmıştır. Toplam 8793 çekimli fiil içinden 3665 mental fiil tespit edilmiş ve dörtlü sınıflandırma (duyu, duygu, anı-uslamlama, açıklama) kullanılarak kategorilere ayrılmıştır. Bulgular, mental fiillerin toplam fiiller içindeki oranının %41.68 olduğunu göstermiştir. En yüksek frekansa sahip mental fiil türü 1374 örnekle anı ve uslamlama fiilleri olurken, onu 1041 fiille açıklama fiilleri, 887 fiille duygu fiilleri ve 363 fiille duyu fiilleri izlemiştir. Bireysel fiiller

* Bu makale Fidan Yıldız tarafından Doç. Dr. Ferdi Bozkurt danışmanlığında Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Uzaktan Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programında dönem projesi olarak hazırlanan "Anooshirvan Miandji'nin Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Mental Fiillerin İncelenmesi" adlı çalışmadan üretilmiştir.

bazında en sık kullanılanlar sırasıyla de- (600), iste- (245), sor- (210), bil- (208) ve düşün- (130) fiilleridir. Duygu fiilleri incelendiğinde olumlu duyguların (604) olumsuz (157) ve nötr (126) duygulardan daha baskın olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, Miandji'nin eserlerinde usamlama ve açıklama fiillerinin baskınlığı, yazarın felsefi arka planı ve çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırma amacıyla ilişkilendirilmiştir. Bu bulgular, çocuk edebiyatı metinlerinin dilsel ve bilişsel boyutunun anlaşılmasına katkı sağlamakta ve yazarın dil tercihlerinin eserlerin pedagojik hedefleriyle uyumunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mental fiil, Çocuk edebiyatı, Anooshirvan Miandji, Duyu fiilleri, Duygu fiilleri

THE APPEARANCE OF MENTAL VERBS IN CHILDREN'S LITERATURE:

THE CASE OF ANOOSHIRVAN MIANDJI

Abstract

The current study aims to examine the use of mental verbs in nine works of children's literature by This study aims to examine the use of mental verbs in nine children's literature works by Anooshirvan Miandji, known for his children's books with philosophical subtexts, using content analysis. The research aims to fill a gap in the literature by examining the use of mental verbs specifically in contemporary children's literature. Thus, it aims to contribute to the classification of mental verbs in the literature. A quantitative research method was adopted in the study, and data were collected through document analysis. A total of 3,665 mental verbs were identified from 8,793 inflected verbs and categorized using a four-part classification (sense, emotion, memory-reasoning, explanation). The findings show that mental verbs account for 41.68% of all verbs. The most frequent type of mental verb was memory and reasoning verbs with 1,374 examples, followed by explanation verbs with 1,041 verbs, emotion verbs with 887 verbs, and sense verbs with 363 verbs. The most frequently used individual verbs were, in order, de- (600), iste- (245), sor- (210), bil- (208), and düşün- (130). When examining emotion verbs, positive emotions (604) were found to be more dominant than negative (157) and neutral (126) emotions. In conclusion, the predominance of reasoning and explanatory verbs in Miandji's works has been linked to the author's philosophical background and the aim of teaching children critical thinking skills. These findings contribute to the understanding of the linguistic and cognitive dimensions of children's literature texts and reveal the alignment of the author's language choices with the pedagogical goals of the works.

Keywords: Mental Verbs, Children literature, Anooshirvan Miandji, Perception verbs, Emotion verbs.

1. Giriş

Dil, insan düşüncesinin hem ürünü hem de şekillendiricisi olarak karmaşık bir yapı sunar. Bu yapıyı daha iyi anlamak, etkili iletişimin temelini oluşturan söz varlığını ve sözcük türlerini tespit etmekle mümkündür. Söz varlığını incelemek için en zengin kaynaklardan biri de yazılı eserlerdir. Bu bağlamda, bireylerin dil edinim sürecinde ve düşünce dünyalarının şekillenmesinde, özellikle erken çocukluk döneminde karşılaştıkları çocuk edebiyatı ürünleri kritik bir rol oynar. Çocuğa görelilik ilkesiyle, çocuk gerçekliğine uygun olarak üretilen bu eserlerdeki dilsel unsurların incelenmesi, dilin bilişsel süreçlerle olan karşılıklı etkileşimini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Dil ve düşünce arasındaki ilişki, özellikle zihinsel eylemleri kodlayan sözcük türlerini ön plana çıkarır. Bu noktada, inanmak, düşünmek, hissetmek, anlamak ve bilmek gibi zihinsel süreçleri ifade eden mental fiiller, kişinin iç dünyasını anlamlandırmada hayati bir işleve sahiptir. Mental fiiller, dilin bilişsel boyutuyla doğrudan bağlantılıdır ve bu nedenle psikoloji, dilbilim ve felsefe gibi disiplinler arası bir çalışma alanı oluşturur.

Türk edebiyatında çocuklar için son yıllarda nitelikli eserler veren yazarlardan biri de Anooshirvan Miandji'dir. Yazarın, Filozof Meşe, Muz Cenneti, Bilge Çiçek ve Kara Kaz gibi felsefi alt metinler barındıran çok sayıda çocuk kitabı bulunmaktadır. Ancak, alanyazın tarandığında, Miandji'nin eserlerinin söz varlığı ya da dilbilgisi açısından incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte daha da özelden, çocuk edebiyatı metinlerinde mental fiil kullanımını odak noktasına alan bir araştırma bulunmamaktadır. Mevcut çalışmalar daha çok genel söz varlığına odaklanmış, sözcük türleri özelleşmesinde fiiller ve özellikle mental fiiller yeterince araştırılmamıştır.

Türkiye'de mental fiil çalışmaları nispeten yeni bir alandır ve bu konudaki araştırmaların büyük bir kısmı Türk lehçeleri ve tarihsel metinler üzerine yoğunlaşmıştır. Çağdaş edebi eserler, özellikle de çocuk edebiyatı, mental fiil bağlamında büyük ölçüde keşfedilmemiş bir alan olarak kalmıştır. Mental fiillerin sınıflandırılması ve kapsamı üzerinde tam bir akademik mutabakat olmaması, bu alanda farklı türlerde ve farklı yazarlar üzerine yapılacak yeni çalışmaları bir zorunluluk haline getirmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın temel amacı, Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı eserlerinde geçen mental fiilleri tespit etmek, sınıflandırmak ve analiz etmektir. Bu genel amaç doğrultusunda çalışma, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt arayacaktır:

Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı türündeki eserlerinde mental fiillerin dağılımı nasıldır?

Söz konusu eserlerdeki duyu fiilleri nelerdir ve dağılımı nasıldır?

Eserlerdeki duyu fiilleri nelerdir ve dağılımı nasıldır?

Eserlerdeki anı ve uslamlama fiilleri nelerdir ve dağılımı nasıldır?

Eserlerdeki açıklama fiilleri nelerdir ve dağılımı nasıldır?

Çalışma, Miandji'nin çocuk edebiyatı türündeki seçilmiş dokuz eseri (Filozof Meşe, Muz Cenneti, Kara Kaz, Bilge Çiçek, Samanadam, Çamur Böceği, Saklı Asa, Ben Yapabilirim, Farkında) ile sınırlandırılmıştır. Mental fiillerin sınıflandırılmasında ise Yaylagül'ün (2005) önerdiği duyu fiilleri, duygu fiilleri, anı ve uslamlama fiilleri ile açıklama fiillerinden oluşan dörtlü model temel alınmıştır. İncelenecek fiiller çekimli fiillerle sınırlandırılmıştır.

Bu araştırma, alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurma potansiyeli taşımaktadır. Mental fiil çalışmalarını çağdaş çocuk edebiyatı gibi yeni bir türe taşıyarak bu fiillerin sınıflandırılması ve anlaşılmasına katkıda bulunacak; disiplinler arası bir perspektifle dilbilim, çocuk edebiyatı ve bilişsel çalışmalara veri sağlayacaktır. Ayrıca, felsefi içerikli çocuk kitaplarının dilsel analizi, bu eserlerin çocuğun zihinsel ve dilsel gelişimine olan etkisini anlamak açısından da değerlidir.

2. Kuramsal Çerçeve

Mental fiillerin incelenmesi, hem dilbilimsel bir birim olan "sözcük" kavramının hem de bir sözcük türü olan "fiil" in tanımlanmasını gerektirir. Bu nedenle, çalışmanın kavramsal temelini oluşturmak adına öncelikle sözcük kavramı ele alınmalıdır.

Alanyazında sözcük için birbirini tamamlayan çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Korkmaz (1992: 100), sözcüğü, "bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu ve düşünceyi yansıtan soyut yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi" olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, sözcüğün hem biçimsel (ses öbeği) hem de işlevsel (kavram oluşturma, ilişki kurma) boyutuna vurgu yapmaktadır. Benzer şekilde, Yener (2007) de sözcükleri, insan zihnindeki kavramların dildeki karşılıkları olarak ifade ederek onların bilişsel boyutuna işaret etmektedir. Öznlü (2010) ise sözcüklerin, anlam iletmek üzere bir araya gelen seslerden ve hecelerden oluştuğunu belirtir ve onların değişen insan ihtiyaçlarına paralel olarak dinamik bir yapıya sahip olduklarını vurgular. Ancak, Börekçi ve Tepeli'nin (2013) de belirttiği gibi, Saussure ve Tesniere gibi dilbilimcilerin çalışmalarından hareketle sözcük tanımının belirsizlikler taşıdığı ve dilbilimsel çözümlemede farklı düzeylerin (ses, biçim, anlam) dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

2.1. Sözcük Türleri

Sözcük çalışmalarında, her çalışmada sözcük sınıflandırması yaklaşımları gözden geçirilerek sunulması genel bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira sözcük türleri, kelime gruplarının dilbilgisel işlevlerine göre sınıflandırılması olup dilin yapısını anlamak için büyük önem taşır (Çamcı, 2023). Ancak, alanyazında sözcük tanımında olduğu gibi, sözcük türlerinin nasıl tasnif edilmesi gerektiğine dair ortak bir uzlaşma bulunmamaktadır. Araştırmacılar tarafından farklı yaklaşımlar ortaya konulmaktadır.

Bununla birlikte, özellikle Türkçenin yapısına odaklanan birçok araştırmacı, daha indirgeyici bir yaklaşım benimsemektedir. Bu görüşe göre, temelde iki ana sözcük türü bulunmaktadır: "adlar" ve "eylemler" (fiiller). Örneğin, Yener (2007), sekizli sınıflandırmanın Batı dilleri esas alınarak oluşturulduğunu ve Türkçenin yapısına uygun olmadığını savunur. Ona göre sıfat, zarf, edat, bağlaç ve ünlem gibi kategoriler bağımsız sözcük türleri değil, adların ve

eylemlerin üstlendiği farklı dilbilgisel görevlerdir. Benzer şekilde, Sağır (2002) da adlar ve eylemler olmak üzere iki temel sözcük türü olduğunu, diğerlerinin ise bu iki türün cümle içindeki işlevsel kullanımlarından ibaret olduğunu ifade etmiştir. Arı ve Akçataş (2024) da sekizli sistemde sıralanan ilk yedi türün aslında 'adlar' grubunda toplanabileceğini, dolayısıyla odak noktasının adlar ve eylemler olduğunu belirtmiştir.

Özünü (2010) bu görüşü destekler nitelikte, bir cümle oluşturabilmek için temel sözcük türlerinin adlar, sıfatlar, zarflar ve eylemler olduğunu, ancak yalnızca adlar ve eylemlerle dahi bir cümle kurmanın mümkün olduğunu vurgulayarak temel belirleyici türlerin adlar ve eylemler olduğuna işaret etmiştir.

Delice (2012) ise farklı bir bakış açısı getirerek sözcükleri işlevsel olarak üç grupta ele alır: "Asıl sözcükler" (adlar, fiiller, zamirler), "hem asıl hem uydu sözcükler" (zarflar, bağlaçlar, pekiştirmeler, ünlemler) ve "uydu sözcükler" (sıfatlar, çekim edatları, yardımcı fiiller).

Bu çalışma, fiillerin bir alt kategorisi olan mental fiilleri incelediği için, fiilin tanımı ve sınıflandırılması merkezi bir öneme sahiptir. Fiiller, olgu, durum, hareket veya eylem bildiren ve genellikle bir yargı ifade eden sözcük türüdür. Yukarıdaki tartışmalar ışığında, bu çalışmada fiil kategorisi, dilin anlam taşıyan temel birimi olan sözcüklerin en dinamik öğelerinden biri olarak ele alınacak ve mental fiil analizleri, bu temel kavramsal çerçeve üzerine inşa edilecektir. Sınıflandırma tartışmalarının detayına girmekten ziyade, fiilin merkezî rolüne odaklanılacaktır.

2.2. Eylemler

Türkçede iş, oluş, hareket ve durum bildiren sözcüklere fiil veya eylem denilmektedir. Fiiller, yapılan işi zamana, kişiye ve biçime bağlı olarak anlatan kelimelerdir (Ediskun, 2004: 170). Yener (2007) eylemleri varlıkların gerçekleştirdiği hareketlerin dildeki karşılığı olarak tanımlar. Ergin (2013)'e göre fiiller, varlıkların yapma, olma ve durma hallerini karşılayan kelimelerdir.

Eylemler düşünceyi aktarmanın temel aracı olup cümlenin zorunlu unsurudur. Araştırmacılar, eylemlerin çekim eklerini alabilme özelliği nedeniyle diğer sözcük türlerinden belirgin şekilde ayrıldığı ve tüm sınıflamalarda ayrı bir kategori olarak yer aldığı konusunda uzlaşmaktadır (Arı ve Akçataş 2024). Gedizli (2013: 902) fiili dilin temel sözcük türlerinden ve cümlenin asıl unsuru olarak nitelerken, Yaylagül (2005: 20) hareket, durum veya şart belirten kelimeler olarak tanımlar.

2.3. Eylem Sınıflandırmaları

Araştırmacılar fiilleri genel olarak cümlenin en temel ögesi olarak kabul etmektedir. Batı dilbiliminde fiil, bir dilin temel sözcük sınıflarından biri olarak kabul edilir ve geleneksel olarak eylem, oluş veya durum bildiren sözcükler olarak tanımlanır. Ancak bu tanım, modern dilbilimde daha karmaşık ve çok katmanlı bir yapıya evrilmiştir.

Noam Chomsky'nin Üretici Dilbilgisi (Generative Grammar) kuramına göre fiiller, cümlenin yüklem merkezini oluşturarak diğer öğelerle olan ilişkisini belirler. Chomsky (1995), fiillerin yalnızca anlam değil, aynı zamanda sözdizimsel bir çerçeve sunduğunu ve bu çerçevenin cümlenin yapısını belirlediğini vurgular.

Semantik açıdan ise, Zeno Vendler'in (1967) çalışmaları fiillerin durum, etkinlik, başarı ve sonuç olmak üzere dört temel kategoride sınıflandırılabilirliğini öne sürmüştür. Örneğin, "bilmek" bir durum fiiliyken, "koşmak" bir etkinlik fiilidir. Bunun yanında, Levin (1993) İngilizce fiillerinin sözdizimsel ve anlamsal özelliklerine dayalı kapsamlı bir sınıflandırma sunmuştur. Ona göre fiiller, yalnızca anlamlarıyla değil, girdikleri sözdizimsel yapılarla da tanımlanabilir. Örneğin, bazı fiiller nesne alırken (geçişli fiiller), diğerleri almaz (geçişsiz fiiller).

Ayrıca, Rol ve Referans Dilbilgisi "Role and Reference Grammar (RRG)" çerçevesinde Van Valin (2005), fiillerin dilbilgisel roller ve mantıksal yapılar açısından nasıl davrandığını incelemiştir. Bu yaklaşım, fiilin cümledeki işlevini anlamak için hem anlamsal hem de sözdizimsel özellikleri birleştirir.

Ergin (1977: 275-276), çekimli fiilin "fiil kök ve gövdesi", "şekil ve zaman eki" ve "şahıs eki" olmak üzere üç unsurdan oluştuğunu belirtmiş; fiilleri "geçişli" ve "geçişsiz" olarak ikiye ayırmıştır. Erdem (2016) ise fiilleri biçimbilimsel açıdan zaman-kip, çatı ve uyum işaretleyicileri; sözdizimsel açıdan geçişlilik; anlamsal açıdan ise temel anlam ve kılınış özelliklerine göre sınıflandırmaktadır.

Dündar (2022), eylemlerin yapısal (basit, türemiş, birleşik) ve anlamsal (kılış, oluş, durum) sınıflandırmalarının yanı sıra kendi beşli sistemini (hareket, durum, oluş, mental, yansıtma) önermiştir. Biber (1999) anlamsal olarak yedi kategori (hareket, iletişim, mental, nedensellik, oluş, varoluş/ilişki, görünüş) tanımlarken, Korkmaz (2003) geleneksel üçlü ayrımı (kılış, oluş, durum) benimsemiştir. Hirik (2018) duygu, durağanlık, karşılıklılık, söylem, varlık, sonuç ve hareket temalı sekizli bir sınıflama önermiştir. Seçkin (2019) ise Türkiye Türkçesinde semantik sınıflama geleneğinin diğer çağdaş Türk lehçelerine kıyasla daha geç tarihli olduğuna dikkat çekmektedir.

2.4. Mental Fiiller ve Mental Fiil Sınıflandırmaları

Mental fiiller bilişsel psikoloji ile dilbilim arasında bir noktada durmaktadır. Disiplinler arası bir çalışma olarak bu konuyla ilk ilgilenen milattan önce dördüncü yüzyılda Aristoteles'tir. Ruh üzerine adlı eserinde algı, düşünme, anlama, isteme gibi zihinsel süreçleri ele almış ve bu bağlamda zihinsel eylemlerle ilişkili dilsel yapıları tartışmıştır (Kaya 2014).

Modern dilbilimde "mental fiiller" terimi, 1960'larda Michael Halliday'in Systemic Functional Linguistics kuramı çerçevesinde başlamıştır. Halliday, bu kuramda fiilleri süreç türlerine ayırmış ve mental processes başlığı altında "düşünmek, bilmek, hissetmek, algılamak" gibi fiilleri incelemiştir. Bu, mental fiillerin dilsel ve işlevsel açıdan sınıflandırıldığı ilk kapsamlı çalışmadır (Bilgin Aksoy 2022).

Mental fiillerin sınıflandırılması, dilbilim ve zihin felsefesinde merkezî bir öneme sahiptir. Bu alandaki en etkili kuramsal çerçeve, Zeno Vendler'in (1967) *Linguistics in Philosophy* adlı çalışmasında ortaya koyduğu dörtlü kategori sistemidir. Vendler, fiilleri zaman ve niyetlilik (intentionality) ölçütlerine göre sınıflandırarak mental fiilleri özellikle "state" (durum) kategorisi içinde ele almıştır. "Know" (bilmek), "believe" (inanmak), "love" (sevmek) gibi fiiller, öznenen bağımsız, süreklilik gösteren ve niyetlilik içermeyen zihinsel durumları ifade eder.

Vendler'in sınıflandırması, Beth Levin'in (1993) *English Verb Classes and Alternations* adlı eserinde detaylandırılmıştır. Levin, mental fiillerin sözdizimsel davranışlarını (örn. "believe that..." vs. "believe in...") inceleyerek onları alt sınıflara ayırmıştır. Örneğin, "cognition" (bilgi: think, understand), "emotion" (duygu: love, fear), "desire" (arzu: want, desire) ve "perception" (algı: see, hear) fiilleri, farklı sözdizimsel ve anlamsal özellikler sergiler.

Anna Wierzbicka (1999), *Emotions Across Languages and Cultures* adlı çalışmasında, mental fiillerin evrensel semantik primitiver (ilkel anlamlar) dayalı bir sınıflandırmasını önermiştir. Ona göre "think" (düşünmek) ve "feel" (hissetmek) gibi fiiller, kültürlerarası dilsel yapıların temelini oluşturur.

Ray Jackendoff'un (2002) *Foundations of Language* adlı eseri, mental fiilleri niyetlilik (intentionality) ve yönelimsellik (directedness) açısından analiz ederek bu fiillerin zihinsel temsillerle olan ilişkisini bilişsel bir perspektifle açıklar.

Türkiye Türkçesi gramerinde ise mental fiiller nispeten yeni bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmakta olup alanyazında bu konuda farklı tanımlamalar ve sınıflandırmalar bulunmaktadır. Türkçedeki mental fiil çalışmaları (Yaylagül 2005; Dündar 2022) bu kuramsal çerçevelerden yararlanarak, fiilleri duygu (sevmek, korkmak), biliş (anlamak, sanmak), algı (duymak, hissetmek) ve irade (istemek, karar vermek) şeklinde sınıflandırmıştır.

Biray (2007), mental fiilleri "duyu, duygu, hafıza, algılama, tanıyıp anlama, değerlendirip açıklama etkilerini gösteren, duygu ve düşünce dünyamız hakkında bilgi veren" eylemler olarak tanımlamaktadır. Seçkin (2019) ise "kişinin bilgiyi alıp kullanma konusunda yaşadığı, girdi ve çıktı işlemler arasında bulunan, yönelimsel olmasının yanında uzamsal olmayan bir şekilde gerçekleşen sürece mental süreç; bu süreci karşılayan algı, duygu, idrak, irade aşamalarına atıfta bulunan fiillere mental fiiller" denildiğini ifade etmektedir.

Mental fiillerin sınıflandırılması konusunda araştırmacılar arasında çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Bilgin Aksoy (2022), mental fiilleri algı, biliş ve duygu fiilleri olmak üzere üç başlıkta ele alırken, Şahin (2012b) mental fiilleri idrak, duygu ve algı olmak üzere üç grupta sınıflandırmıştır. Türkiye'de mental fiillerle ilgili ilk çalışmayı yapan Erdem (2004) ise bu fiilleri algı, etki ve idrak eylemleri olarak üç sınıfa ayırmıştır.

Yaylagül (2005), mental eylemleri duyu, duygu, anı ve uslamlama, açıklama eylemleri olarak dört gruba ayıran kapsamlı bir sınıflandırma önermiştir. Bu sınıflandırmaya göre duyu fiilleri göz, kulak, burun, dil ve deri ile gerçekleşen görmek, dinlemek, koklamak, tat almak, dokunmak gibi fiilleri; duygu fiilleri korkmak, sevinmek gibi olumlu ve olumsuz duyguları anlatan fiilleri; anı ve uslamlama fiilleri bilmek, unutmak, tanımak gibi bellek ve akıl yürütme süreçlerini; açıklama fiilleri ise demek, söylemek, açıklamak gibi uslamlama sonucu ortaya çıkan söz veya davranışları içermektedir.

Hirik ve Çolak (2017), mental fiilleri girdi, işlem ve çıktı sürecine uygun olarak duyu fiilleri, bilişsel fiiller ve ifade fiilleri olarak sınıflandırmıştır. Bu modele göre girdiyi duyu fiilleri, işlemi bilişsel fiiller, çıktıyı ise ifade fiilleri oluşturmaktadır. Yıldız (2016) ise mental fiilleri biliş, psikolojik durum ve algı fiilleri olarak üç ana başlıkta ele almıştır.

Mental fiil sınıflamalarında araştırmacıların genel olarak üçlü bir sınıflamaya yöneldikleri, ancak sınıflamalara örnek olarak verilen sözcükler noktasında uzlaşamadıkları görülmektedir. Mental fiiller için verilen örneklerin çok anlamlılık özelliği taşıması ve anlam değişmesi sonucunda mental fiil özelliği kazanan fiillerin varlığı, bu fiillerin hangi alt sınıfta değerlendirileceği konusunda karmaşaya yol açmaktadır. Türkiye'de alanyazında mental fiillerle ilgili araştırmaların yeni olması nedeniyle bu konuda henüz bir görüş birliğine ulaşılamamıştır.

2.5. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, on sekiz yaş altındaki bireylerin bilişsel, duygusal, sosyal ve dilsel gelişim düzeylerine uygun olarak üretilen; masal, ninni, şiir, öykü, roman, çizgi roman, biyografi ve bilmece gibi çok çeşitli türleri kapsayan edebî bir alandır. Bu disiplin, çocuğa hayatı deneyimleme, dil becerilerini geliştirme ve yaratıcı düşünme olanağı sunar. İyi düzenlenmiş çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun yaş grubuna uygun sözcük dağarcığı, canlı anlatım ve pedagojik içerikle desteklenir. Aynı zamanda evrensel değerleri aktararak onların estetik duyarlılık, eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmeyi hedefler. Çocuk kitapları, yalnızca eğlendirmekle kalmaz, aynı zamanda çocuğu bilişsel, duyuşsal ve kültürel yönden zenginleştirerek hayata hazırlar (Temizyürek 2003; Yıldırım-Bilgen ve Nurlu 2017; Arıkan ve İnce-Samur 2020; Yıldız ve Baki 2024).

2.5.1. Anooshirvan Miandji ve Edebî Özellikleri

Bu çalışmada on kitabı incelenen Anooshirvan Miandji 1971 yılında doğmuştur. Lisans ve yüksek lisans eğitimini eczacılık üzerine, doktorasını felsefe alanında yapmıştır. Felsefe alanında Oxford üniversitesi de dahil olmak üzere çeşitli üniversitelerden eğitim almıştır. Aslen, İran Türklerinden olup 1995 yılından beri Ankara'da yaşamaktadır. Halen TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinde eleştirel düşünme, bilimsel araştırma etiği ve bilim tarihi dersleri vermektedir. Kendi yazdığı eserleri dışında Samed Bahrengi'nin eserlerini de Türkçeye çevirmiştir (Miandji 2023).

Yazmış olduğu eserler: Modern Farsi, Digital Konuşma Sözlüğü, Beginner's Persian, Farsi-English/English-Farsi Concise Dictionary, Tıbbi Bitkiler Atlası, Süzme Felsefe, Majistral Reçeteler, Samanadam, Filozof Meşe, Muz Cenneti, Bilge Çiçek, Kara Kaz, Aromatik Adam, Farkında, Ben yanılabilirim, Saklı Asa, Çamur Böceği, Yapay Zekâ Kitabı'ndan oluşmaktadır. Bu araştırmada bu eserlerden Samanadam Filozof Meşe, Muz Cenneti, Bilge Çiçek, Kara Kaz, Aromatik Adam, Farkında, Ben yanılabilirim, Saklı Asa ve Çamur Böceği adlı eserlerde mental fiiller taranacaktır. Masal, hikâye, roman tarzında yazmış olduğu eserler bu çalışmanın konusunu oluşturacaktır.

2.5.2. Anooshirvan Miandji'nin Eserleri ve Özellikleri

Bu çalışmada kullanılacak eserlerin içerikleri ile ilgili aşağıda kısa bilgiler verilmiştir.

2.5.2.1. Samanadam

Kimlik, farklılık, ötekileştirme gibi kavramları bir korkuluk olarak yapılan Samanadam üzerinden tartışan bu eser, bir şeyin görünüşüyle değeri arasındaki ilişkiyi sorgulatmaktadır.

Çocuklara empati yaptırmayı hedefleyen bir çocuk hikayesidir. 6-10 yaş arasındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2015).

2.5.2. 2. Filozof Meşe

Felsefi bir çocuk hikayesi olan Filozof Meşe’de, bir köy meydanında bulunan yaşlı bir meşe ağacının üzerinden varoluş, bilgelik, değişim kavramları tartışılmaktadır. Alegorik bir hikaye olan bu eserle doğaya saygı, sorgulama becerileri kazandırılmaya çalışılmaktadır. 6-10 yaş arasındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2018a).

2.5.2.3. Muz Cenneti

Aydan toprak örneği getirmek için bir maymunun aya gönderilmesini anlatan bu eserde, bilimde hayvanların kullanılmasının etik olup olmadığı tartışılmaktadır. Maymun oraya kandırılarak gönderilmiştir. Muz Cenneti çocuklara eleştirel düşünme ve özgünlük, saygı becerilerini kazandırmayı hedefleyen bir çocuk hikayesidir. 6-10 yaş arasındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir. (Miandji 2018b).

2.5.2.4. Bilge Çiçek

Nadir bulunan bir çiçek üzerinden, bilgelik, sevgi, saygı, dayanışma, çevre bilinci, doğaya saygı, sabır gibi değerler tartışılmaktadır. Bilge çiçek felsefi bir çocuk hikayesidir (Miandji, 2020a).

2.5.2.5. Kara Kaz

Kara kaz karakteri üzerinden toplumsal dışlanma, bireysel farklılıklar, önyargılar, bireyin kendini anlama ve tanıma süreci tartışılmış, çocuklara eleştirel, felsefi ve bilimsel düşünce becerileri kazandırılması hedeflenmiştir. 6-10 yaş arasındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2020b).

2.5.2.6. Farkında

Farkında, insanların farklı olabileceğini, farklılıkların kültürel bir zenginlik oluşturduğunu anlatan resimli çocuk hikayesidir. Hikâye boyalar ve fırçalar üzerinden alegorik olarak anlatılmıştır. Daha çok ilkokul bir ve ikinci sınıf düzeylerine uygun bir kitaptır. 3-6 yaşındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2021b).

2.5.2.7. Ben Yanılabiliyim

Ben yanılabiliyim, yavru bir tavşan üzerinden anlatılan resimli felsefi özellikli bir çocuk hikayesidir. Ailesi tarafından yavru tavşana hediye edilen konuşabilen bir kitaptan, tavşan, düşüncenin ne olduğunu, hata yapabileceğini, hatayı kabul edip öğrenmeye devam etmenin önemini anlar. İlkokul iki ve üçüncü sınıf düzeylerine uygun bir hikayedir. 3-6 yaşındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2021a).

2.5.2.8. Saklı Asa

Saklı Asa, arayış içindeki bir genç ve sürekli gittiği bilge bir sahaf ve sahafın eşinin dostluğu ekseninde, liyakat, güç, erdem, zeka, emek, ahlak gibi kavramları tartışan bir gençlik

romanıdır. Sorumluluk duygusunun önemini sorgulatan felsefi içerikli bir romandır. 12-18 yaş grubundaki gençlere tavsiye edilmektedir (Miandji 2022)

2.5.2.9. Çamur Böceği

Çamur Böceği adlı eserde hırsla hareket etmenin insanın başına neler getireceği, iki çamur böceğinin birbirini yenme mücadelesi ekseninde anlatılmaktadır. Hırsları nedeniyle hatalar yapan ancak sonunda doğru yolu bulabilen bu böcekler gerçek başarının aslında yardımlaşmak olduğunu anlarlar. 6-10 yaş arasındaki çocuklar için tavsiye edilmektedir (Miandji 2023).

3. Öncül Çalışmalar

Mental fiillerin çocuklarla ilişkisi İngilizce yazılmış alanyazında tarandığında daha çok, mental fiillerin edinimi (Johnson ve Wellman 1980; Johnson 1982), anlaşılması (Johnson ve Maratsos 1977) ve ifade edilmesi (Wellman ve Estes 1987; Israel 2008) ve anlamsal gelişimi (Montgomery 2002) ile ilgili çalışmaların öne çıktığı görülmektedir. Bu yöndeki çalışmaların Türkçeye göre erken dönemde yapılmaya başlanması da dikkat çekicidir.

Yapılan alanyazın taramasında, çocuk edebiyatı metnindeki mental fiillerin görünümü, durumu ve dağılımı ile ilgili olarak herhangi bir araştırmanın doğrudan konusunu oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle mental fiiller hakkında yapılmış araştırmalar ve romanlar üzerinde yapılmış mental fiil araştırmalarına örnekler seçilerek inceleme yapılmıştır.

Türk dilinin hem tarihî metinlerinde hem de çağdaş edebî eserlerinde mental fiillerin kullanımı, dilin zihinsel süreçleri ifade etme kapasitesi ve anlamsal derinliği açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Yaylagül (2005), Köktürk metinlerinde mental fiilleri duyu, duygu, anı-uslamlama ve açıklama fiilleri şeklinde sınıflandırarak, bu fiillerin temel anlamlarının ötesinde işlevler üstlendiğini ve dilin gelişkin bir aşamada olduğunu ortaya koymuştur. Şahin (2012a), Türkmen Türkçesinde yaptığı çalışmada mental fiilleri idrak, duygu ve algı olmak üzere üç grupta incelemiş ve Türkiye Türkçesi ile anlamsal benzerlik ve farklılıkları tespit etmiştir.

Yıldız (2016), Eski Uygurca metinlerde 1216 mental fiil tespit ederek bunları biliş, psikolojik durum ve algı fiilleri şeklinde kategorilendirmiş; bir fiilin birden fazla kategoriye girebildiğini ve anlam geçişliliğinin yaygın olduğunu vurgulamıştır. Seçkin (2019) ise Eski Türkçe dönemine ait metinlerde algı, idrak, duygu ve irade fiillerinden oluşan dörtlü bir sınıflandırma kullanmış ve en fazla duygu fiillerinin kullanıldığını belirlemiştir. Bu durum, erken dönem Türk toplumlarının duygusal ifade zenginliğine işaret etmektedir.

Bilgin Aksoy (2021), Azerbaycan Türkçesinde yaptığı çalışmada 568 mental fiili algı, biliş ve duygu kategorilerinde incelemiş ve bir fiilin çok anlamlılık nedeniyle birden fazla gruba girebildiğini tespit etmiştir. Güvenek Bozkurt ve Seçkin (2022), çocuk dilindeki mental fiil kullanımını araştırdıkları çalışmada, çocukların yaş gruplarına göre mental fiilleri kullanım sıklıklarını karşılaştırmış ve duyu fiillerinin en yaygın kullanılan grup olduğunu belirlemiştir.

Güvenmez (2022), Atsız'ın "Ruh Adam" adlı eserinde mental fiilleri algı, etki ve idrak olarak sınıflandırmış ve idrak fiillerinin eserde en fazla kullanılan grup olduğunu tespit etmiştir. Murçak (2023), Yaşar Kemal'in romanlarında mental fiilleri incelemiş ve çok anlamlılık nedeniyle bir fiilin birden fazla kategoriye girebildiğini göstermiştir. Sandalyeci (2023) ise

Çağatay Türkçesinde, özellikle Ali Şîr Nevâyî'nin eserlerinde, duygu fiillerinin yoğunluğuna dikkat çekmiş ve bu durumu Nevâyî'nin edebî kişiliği ve dönemin edebiyat anlayışı ile ilişkilendirmiştir.

Söz konusu çalışmalar, mental fiillerin Türk dilinin tarihî ve çağdaş metinlerinde zengin bir çeşitlilik ve anlamsal derinlikle kullanıldığını; aynı zamanda dilin düşünce, duygu ve algı gibi zihinsel süreçleri ifade etmedeki yetkinliğini ortaya koymaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli ve Desen

Bu çalışma, Anooshirvan Miandjî'nin çocuk edebiyatı eserlerinde geçen zihinsel fiilleri (mental fiiller) incelemeyi amaçlayan nicel bir araştırmadır. Verilerin analizinde, metinlerdeki kavram ve temaları nesnel ve sistematik bir şekilde kategorilere ayırmaya olanak tanıyan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Metin ve Ünal 2022). Bu yöntem, özellikle edebiyat, sosyoloji gibi sosyal bilimlerde, belirli temaların, söylemlerin, sıklığını, bağlamını analiz etmek için kullanılmaktadır. Edebiyatta, roman, hikâye, şiir gibi metinlerde tekrar eden kavramların nitel ya da nicel olarak ortaya konmasını sağlar. İçerik analizi sayesinde metinler arası karşılaştırmalar yapılabilmektedir. İçerik analiziyle elde edilen verilerin gelecekteki akademik çalışmalarda kullanılması mümkündür.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Anooshirvan Miandjî'nin tüm eserleri oluştururken, örneklemini yazarın çocuk edebiyatı türündeki dokuz kitabı oluşturmaktadır. İncelenen eserler ve analizlerde kullanılacak kısaltmalar şu şekildedir:

- Samanadam (SA),
- Filozof Meşe (FİM),
- Muz Cenneti (MUC),
- Bilge Çiçek (BİÇ),
- Kara Kaz (KAK),
- Farkında (FAR),
- Ben Yanılabilirim (BEY),
- Saklı Asa (SAS),
- Çamur Böceği (ÇAB).

3.3. Veri Toplama Süreci ve Analizi

Veriler, doküman analizi tekniğiyle toplanmıştır. Süreç şu adımlardan oluşmaktadır:

- Örneklemdaki her eser dört kez dikkatle okunmuş ve taranmıştır.
- Tüm çekimli fiiller tespit edilmiş; isim-fiil, sıfat-fiil fiilimsi yapılar ile çekimli olmayan fiiller analize dâhil edilmemiştir.

- Tespit edilen çekimli fiiller, Yaylagül'ün (2005) zihinsel fiil sınıflandırması (duyu, duygu, anı-uslamlama ve açıklama fiilleri) temel alınarak değerlendirilmiştir.
- Bir fiilin zihinsel fiil sayılabilmesi için alanyazında kabul görmesi ve bağlam içinde mecazi anlamdan arındırılmış şekilde kullanılması şartı aranmıştır. Şüphe duyulan fiiller analize dahil edilmemiştir.
- Tespit edilen zihinsel fiiller, sınıflandırmaya uygun olarak kategorilere ayrılmış ve her bir fiilin eserlerde geçme sıklığı (frekans) hesaplanmıştır.
- Nicel verilerin yanı sıra, fiillerin anlamsal bağlamını göstermek için eserlerden örnek cümleler seçilmiştir.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için şu yollar izlenmiştir:

- Veri toplama ve kodlama süreci bir ay arayla tekrarlanmış, tutarlılık kontrol edilmiş ve olası hatalar giderilmiştir.
- Verilerin toplandığı eserlerde tüm çekimli fiiller ve mental fiiller ayrı simgelerle okunulan kitaplara işaretlenmiş, sonra bunlar Excel tablolara duygu, duyu, anı uslamlama ve açıklama fiilleri olarak ayrı ayrı kaydedilmiştir.
- Excel tablolardaki verilerle kitaplardaki işaretler, bir ay içinde tekrar karşılaştırılmıştır.
- Fiillerin sayımı üç kez yenilenmiş, mevcut hatalar giderilmiştir.
- Fiillerin hangi bağlamda alındığını göstermek için doğrudan alıntılar (örnek cümleler) kullanılmıştır.
- Tüm veri toplama ve analiz süreçleri şeffaf bir şekilde raporlanmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler, araştırma sorularındaki sırayla ele alınmıştır.

4.1. Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Mental Fiillerin Dağılımı

Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı türünde yazmış olduğu eserlerindeki toplam 8793 çekimli fiil içinden 3665 tanesi mental fiil olarak tespit edilmiştir. Mental fiillerden 887'si duygu fiili, 363'ü duyu fiili, 1041'i açıklama fiili, 1374'ü anı ve uslamlama fiilidir. Tüm eserleri içinde mental fiillerin oranı 41.68'dir. Dağılım Tablo 1.de gösterilmiştir.

Eserler Filler	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam
Duygu	144	292	107	69	65	5	27	156	22	887
Duyu	62	62	46	35	51	2	37	66	2	363
Açıklama	95	224	110	167	138	7	51	213	36	1041
Anı	110	391	163	164	160	9	65	264	48	1374
Uslamlama										
Toplam	411	969	426	435	414	23	180	699	108	3665
Mental Fiil										
Toplam	893	2430	1059	1152	951	60	480	1600	168	8793
çekimli fiil										

Tablo 1: Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Mental Fiillerin Dağılımı

4.2. Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Duygu Fiilleri ve Duygu Fiillerinin Eserlerdeki Dağılımı

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde duygu fiillerinin neler olduğu ve eserlere göre dağılımı Tablo 2.de gösterilmiştir:

Eserler	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam frekans
Olumlu Duygu Fiilleri										
affet-								1		1
arzula-					1					1
bağışla-	2	7		1	1			2		13
bayıl-		1								1
beğen-		3	1	2				4		10
büyüle-		1								1
can at-		1								1
cesur ol-		1								1
dile-	1	3	3	1	1			6		15
dilek tut-	1									1
dertleş-		1								1
durul-		2								2
duyarlı ol-		1								1
doy-	1									1
elleri dert gör-		1								1
ferahla-		1								1
gönlünce ol-					1					1
gönül al-					1					1
gönül bağla-					1					1
gözleri ışıl-	1									1
gözleri parla-	1				1					2
gözlerini ayır-	1									1
gözü tut-			1							1
gururlan-		1								1
gururu okşan-			2							2
gül-	13	2	1		6		3	10	3	38
güldür-	1				1					2
gülümse-	5	16		5	6		1	7	2	42
gülüş-	2							1		3
güven-	1	4	1		1			2		9
hafifle-	1									1
hayran ol-			1							1
hoşlan-			1							1
huzur ver-		2						1		3
huzura kavuş-		1								1
içi kıpırda-								1		1
içi ısın-	1									1
iftihar et-			1					1		2
ilgilen-		4								4
ilgi çek-								1		1
imren-		1								1
iple çek-	2							1		3
iste-	33	98	54		17		8	33	2	245
iyi gel-		1								1
kahkaha at-							1			1
kutla-		1								1
memnun ol-		1			1				1	3
mutlu ol-	2				6					8

nazar değ-									1	1
neşelen-	1			1						2
oralı ol-					1					1
önemse-							1			1
özen-		2								2
özle-	1	4								5
özür dile-		1	1	3	1			2		8
rahatla-	1	2	1	3						7
rahat et-				1						1
rahat ol-			1					1		2
rica et-				1						1
sabret-		1								1
sakinleş-			2	1						3
sakin ol-			1							1
samimi ol-					1					1
saygı duy-							1			1
saygı göster-			1							1
sev-	16	19	1	4	5		1	16	3	65
sevin-	2	10	1	3	6			8	1	31
şımartıl-			1							1
takdir et-							1	2		3
talep et-		1	1							2
tap-		1								1
tebessüm et-	3	1		1						5
tebrik et-		1	2					2		5
teselli et-		1								1
teşekkür et-	1	22		8	5			9	4	49
um-			1		1					2
umursa-		1								1
vefalı ol-		1								1
Toplam	94	223	80	35	27	0	17	112	16	604

Tablo 2: Olumlu Duygu Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 2. ye göre Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 78 farklı olumlu duygu fiili 604 kez geçmektedir. Bağışla-, beğen-, gül-, gülümse, iste-, sev-, sevin-, ve teşekkür et- fiillerinin en çok tekrar eden fiiller olduğu görülmektedir. 245 iste- fiili, 65 sev- fiili, 42 gülümse- fiili en çok tekrar eden üç olumlu duygu fiildir.

Olumlu duygu fiillerinin eserlerde geçtikleri bağlamlara örnekler şöyledir:

arzula- (İstek heves ve özlem duygularını barındırmaktadır.) “Herkes için güzel şeyler arzuluyordu.” (FİM, s. 45)

bağışla- (Affetme duygusudur.)

“Bağışlayın rahatsız ettim.” (BİÇ, s. 74)

beğen- (Hoşlanma, onaylama ve takdir etme duygusudur.) “Gençler bu çözümü beğenmişlerdi.” (KAK, s. 44)

can at- (Coşkuyla çok istemeyi anlatan yoğun bir duygudur.) “Diğer taraftan sahafın verdiği notlara bakmak için can atıyor....” (SAS, s. 86)

dile- (İçtenlik, umut, arzu içeren bir duygudur.) “İyi alışverişler dilerim.” (BİÇ, s. 14)

durul- (İçsel bir sakinlik ve dengeye ulaşma duygusudur.) “Ama şimdi evimize gelince duruldum sanki.” (SAS, s. 103)

doy- (Yoğun bağlılık, özlem ve sevgi duygusudur.) “Bugün Elmas’a doyamadım.” (SA, s. 26)

elleri dert gör- (Şükran ve takdir duygusu içermektedir.) “Eşinizin elleri dert görmesin.” (SAS, s. 45)

ferahla- (Hafifleme, huzur bulma, rahatlama duygusudur.) “Gönlüm ferahladı.” (SAS, s. 22)

gül- (Sevinç, mutluluk, hoşnutluk ve eğlenme duygularının dışavurumudur.) Davranışbilimci güldü...” (MUC, s. 32)

gülümsemek- (Hafif, kontrollü, samimi ve ılımlı bir sevinme duygusudur.) “Dr. Kal gülümsedi.” (KAK, s. 11)

güven- (Emniyet, inanç ve rahatlık, huzur hissidir.) “Sahaf neden ona güvenmişti ki?” (SAS, s. 10)

içi kıpırda- (Heyecan, istek anlatan bir duygudur.) “Sanki sosyoloji dersine gidiyormuş gibi içim kıpırıyor.” (BİÇ, s. 21)

Olumsuz duygu fiillerinin dağılımı Tablo 3.te gösterilmiştir

Eserler	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam
Olumsuz Duygu Fiilleri										
acı-	1									1
acı çek-	2									2
ağla-	1	1								2
alay et-			2	1						3
ayıpla-				1						1
ayıplan-				1						1
boğazı düğümlen-		1								1
bozul-				3						3
bunal-					1					1
can sık-		2								2
çekin-		3								3
çile çek-			1							1
dalga geç-				1						1
dayan-								3		3
dert et-		1						1		2
dokun-					1					1
donakal-								1		1
donuklaş-	1									1
donup kal-	1									1
endişelen-	1									1
endişeye kapıl-	1									1
feda et-					1					1
garipse-			1							1
geril-			1							1
gönül koy-		1								1
göz dik-	1									1
hayıflan-								1		1
heyecanı sön-	3									3
hırslan-							2			2
huzursuzlan-							1			1

hüzünlen-	1	2			2					5
hüzün bas-					1					1
homurdanmak					1					1
hor gör-	1									1
içerle-							1			1
kaçın-					1					1
kalbi kirlet-		1								1
kalbi sıkış-	1									1
kaygılan-	2									2
kederlen-		1								1
kendini parala-	1									1
keyfi kaç-				1						1
kır-		2								2
kırıl-		1			1					2
kıskan-		1					2			3
kıy-					1			1		2
kız-	1	1	2	3	1	1				9
kork-			1		1			2		4
korkut-	2									2
küçümse-	1				3					4
mahcp ol-					1					1
mutsuz et-		1								1
mutsuz ol-					1					1
ofla-			1							1
öfkelen-						1	1			2
panikle-			1							1
perişan ol-				1						1
pişman ol-							1	1		2
rahatsız et-								1		1
sarsıl-		1						1		2
sabırsızlan-				1					1	2
sabrı tüken-								1		1
sesi titre-	1									1
sık-			1							1
sıkıl-	1	1		1			1	2		6
sızla-					1					1
sinirlen-				2						2
söylen-	1		1					1		3
strese sok-			1							1
şımar-				1						1
tedirgin et-			1							1
umudunu yitir-								1		1
umursamaz ol-					1					1
umutsuzluğa kapıl-					1					1
utan-		1	1		1	1				4
üz-	1			1	1					3
üzül-	3	4		3	1	2		3	1	17
yadırga-					1					1
yas tut-	1									1
ye-		1								1
yenik düş-	1									1
yüzü düş-		1								1
zorluk çek-	1							1		2
Toplam	32	28	15	21	24	5	8	22	2	157

Tablo 3: Olumsuz Duygu Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 3.e göre Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 83 farklı olumsuz duygu fiili 157 kez geçmektedir. Olumlu duygu fiillerinden farklı olarak olumsuz duygu fiillerinin çeşitliliği daha

fazla, toplam frekansı daha düşüktür. En çok tekrar eden olumsuz duygu fiilleri 17 kez tekrarlanan üzü-, 9 kez tekrarlanan kız-, 6 kez tekrarlanan sıkıl- fiilleridir.

Eserlerden olumsuz duygu fiillerinin geçtiği bağlamlara örnekler şöyledir

acı çek- (Izdırap duygusudur.) “Niye acı çekiyorum?” (SA, s. 33)

ağla- (Hüzünlü duyguların fiziksel dışavurumunu ifade eden bir duygu ifadesidir.) “Ağladı ve saçlarının bir bölümünü makasla kesti.” (SA, s. 43)

boğazı düğümlen- (Hüzün, özlem ve bastırılmış bir ağlama duygusu ile ilgilidir.) “Boğazı düğümlenmişti.” (SAS, s. 95)

bozul- (İncinmişlik, kırılmışlık, değersizlik, sarsılmışlık duygularının birleşimidir. Bozulmak normalde fiziki bir eylem iken burada mecaz anlam kazanarak olumsuz duygu fiili olmuştur.) “Dr Kal ve asistanları buna çok bozuldular.” (KAK, s. 18)

bunal- (Rahatsızlık, sıkışmışlık ve daralma duygularını ifade eder.) “Sıcaktan bunalmıştık.” (FİM, s. 12)

endişelen- (Huzursuzluk, rahatsızlık duygularını ifade eder.) “Güzel dostlarım benim için endişelenmeyin.” (SA, s. 31)

geril- (Stres, sıkışma, tedirginlik ve huzursuzluk duygularının birleşimidir.) “Elini delikten çıkartamadı ve gerildi.” (MUC, s. 28)

huzursuzlan- (Rahatsızlık, tedirginlik için bir duygu fiilidir.)

“Böcekler bir şey anlamasa da huzursuzlanmıştı.” (ÇAB, s. 35)

içerle- (Kırgınlık, alınmışlık ve üzüme halini anlatan bir fiildir.) “Ben ... kızınca acaba bu duruma içerledi mi?” (BİÇ, s. 20)

kaygılan- (Belirsizlik karşısında endişe ve korku içeren bir fiildir.) “Elmas pencereye gelse de göremez ki beni diye kaygılandı.” (SA, s. 18)

kederlen- (Derin bir üzüntüyle içten acı hissettiren bir duygu fiilidir.) “Tuhaf bir şekilde kederlendi.” (SAS, s. 95)

kıskan- (Eksiklik ve yetersizlik hissettiren bir duygu fiilidir.) “Siz azınlıksınız diye bizi kıskanıyorsunuz.” (KAK, s. 16)

kız- (Öfke anlatan bir duygu fiilidir.) “Küçük meşe biraz kızdı.” (FİM, s. 30)

kork- (Endişe, tedirginlik, panik anlatan bir duygu fiilidir.) “Küçük meşe hem korkuyor hem meraklanıyordu.” (FİM, s. 47)

üzül- (Hüzün ve acı hissini anlatan bir duygu fiilidir.) “Genç üzüldü.” (KAK, s. 19)

ye- (ye- fiili mecazi anlam üstlenmiş ve tükenmişlik duygusunu anlatmaktadır.) “İçim içimi yiyor açıkçası” (SAS, s. 102)

Nötr duygu fiillerinin dağılımı Tablo 4.te gösterilmiştir

Eserler	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam
Nötr Duygu Fiilleri										
çatla-			2							2
dili tutul-		1								1
dokun-		2								2
duy-		2								2

duygulan-								1		1
etkile-		1		3				1		5
etkilen-			1	1				1		3
gözleri dol-		4								4
gözleri yaşar-	1									1
heyecanlan-	4	4	1		3		1	2	1	16
heyecanlı ol-				1						1
hisset-	4	2	3					5		14
içi içine sığ-		1								1
kapıl-		3								3
meraklan-		1		2	3			3		9
merak et-	5	13	4	5	4			5	1	37
merak sar-	1									1
nutku tutul-		1								1
şaşı-	3	7	1	3			1	2	2	19
şaşırt-								1		1
yaşa-				1				1		2
Toplam	18	41	12	13	14	0	2	22	4	126

Tablo 4: Nötr Duygu Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 4.e göre Anooshirvan Miandji' nin eserlerinde 21 nötr duygu fiili 126 kez geçmektedir. En çok geçen nötr duygu fiilleri sırayla 37 frekansla *merak et-*, 19 frekansla *şaşı-*, 16 frekansla *heyecanlan-* fiilleridir. Nötr duygu fiilleri bağlama göre olumlu ya da olumsuz özellik kazanmaktadırlar.

Nötr duygu fiillerine eserlerdeki bağlamlara göre örnekler şöyledir:

çatla- (Çatlamak konuda geçen duygunun şiddeti ile alakalıdır. Olumlu duygularla olumlu anlam kazanırken olumsuz duygularla olumsuz anlam kazanmaktadır. Örneğin gülmekten çatla- fiili çok mutlu olmakla ilişkilidir. Aşağıdaki bağlamda aşırı merak halinde olmak olumsuz bir anlam kazanmaktadır.) “Hepsi meraktan çatlıyordu.” (MUC, s. 27)

dili tutul- (Mutluluktan da üzüntüden de kişinin söz söyleyemeyecek bir duygu haline girmesini anlatmaktadır. Aşağıdaki bağlamda çok mutlu olmak anlamı kazanmıştır.) “Gencin sevinçten adeta dili tutulmuştu.” (SAS, s. 96)

dokun- (Mecazi olarak duygusal etkiyi anlatır. Eğer dokunuş güzellik içeriyorsa olumlu, acı, üzüntü veriyorsa olumsuz anlam kazanır. Aşağıdaki bağlamda olumlu bir anlam kazanmıştır.) “Hem aklına hem kalbine dokunur.” (SAS, s. 101)

gözleri dol- (Duyguların yoğunlaşmasıdır. Aşağıdaki bağlamda hüzünlenmek anlamı kazanmıştır.) “Genç fincanı masaya bıraktı, gözleri dolmuştu.” (SAS, s. 81)

heyecanlan- (Bağlama göre tedirginlik ya da coşku oluşturan bir duygu fiilidir. Buradaki örnekte olumlu anlamda kullanılmıştır.) “Samanadam'ın için ısınıyor, Elmas konuştuğuça heyecanlanıyordu.” (SA, s. 19)

hisset- (Duyguyu içtenlikle yaşamak anlamına gelmektedir. Bağlama göre olumlu ya da olumsuz olur. Aşağıdaki bağlamda olumsuz anlam kazanmıştır.) “Pişan iyi niyetli de olsa içinde bir burukluk hissetti.” (SA, s. 29)

içi içine sığ- (Yaşanılan duyguların aşırı yoğunlaşmasıdır. Aşağıdaki bağlamda olumlu anlamda kullanılmıştır.) “Gencin içi içine sığmıyordu.” (SAS, s. 96)

şaşı- (Aniden gelen güçlü bir duygudur. Aşağıdaki bağlamda endişe duygusu vardır.) “Ben ne yapacağımı biraz şaşırdım.” (SAS, s. 25)

yaşa- (Hissetmek anlamına gelmektedir. Buradaki örnekte olumsuz anlamda kullanılmıştır.)
 “Herkes çok büyük bir hayal kırıklığı yaşıyordu.” (KAK, s. 47)

4.3. Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Duyu Fiilleri ve Duyu Fiillerinin Eserlerdeki Dağılımı

Duyu fiillerinin dağılımı Tablo 5.te gösterilmiştir.

Eserler Duyu Fiilleri	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam frekans
acı-							1			1
ağrı-	1	2								3
bak-	17	24	17	7	20	1	8	30	1	125
bakakal-		1						3		4
bakın-					1					1
benze-				1						1
dinle-		4	1	2	7		4	3		21
dokun-	1	1						1		3
duy-	5	3	6	1	3		1	3		22
gör-	20	17	14	19	15	1	12	20	1	119
görül-				1				2		3
görün-		4	3	1	3		4			15
göz at-		2								2
gözden kaybol-	1									1
göze çarp-	1	2								3
ısıt-	5									5
işit-				1						1
izle-	2		3	1			7			13
kamaş-	1									1
kok-		1						3		4
kulağa hoş gel-				1						1
kulak kesil-		1								1
seç-	1									1
seyret-	1				1					2
süz-					1					1
tat al-								1		1
takip et-			2							
yak-	3									3
yan-	3									3
Toplam	62	62	46	35	51	2	37	66	2	363

Tablo 5: Duyu Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 5.e göre Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı eserlerinde 29 farklı duyu fiili 363 kez geçmektedir. En çok kullanılan duyu fiilleri görsel fiillerdir. 125 frekansla *bak-* fiili ve 119 frekansla *gör-* fiili en çok kullanılan görsel fiillerdir. En çok tekrar eden üçüncü fiil 22 tekrarla *duy-* fiilidir. Koku ve tat algısıyla ilgili fiiller birer kez kullanılmıştır.

Duyu fiillerinin duyu türlerine göre dağılımı Tablo 6.da gösterilmiştir:

Duyu Türleri	Duyu fiilleri
Görme Duyumu	bak-, bakakal-, bakın-, gör-, görül-, görün-, göz at-, gözden kaybol-, göze çarp-, izle-, kamaş-, seç- seyret-, süz-, takip et-,
İşitme Duyumu	dinle-, duy-, işit-, kulağa hoş gel-, kulak kesil-
Koklama	kok-
Duyumu	
Tatma Duyumu	tat al-
Dokunma	acı-, ağrı-, dokun-, ısıt-, yak-, yan-
Duyumu	

Tablo 6: Duyu Fiillerinin Duyu Türlerine Göre Dağılımı

Duyu fiillerinin eserlerde kullanıldıkları bağlamlara örnekler şöyledir:

acı- (Dokunsal bir acı hissi var.) “Kolum çok acıyor.” (ÇAB, s. 40)

ağrı- (Ağrı duyumu var.) “Ondan sonra başım bir daha hiç **ağrımadı**.” (SAS, s. 83)

bak- (Görmek anlamında kullanılmıştır.) “Kafasını usulca kibarca yavaş yavaş kaldırıp güneşe baktı.” (SA, s. 8)

benze- (Görme duyumu ve algısı ile ilişkilidir.) “Tıpatıp onlara benziyordu ama rengi siyahtı.” (KAK, s. 6)

dinle- (İşitme duyumu ile ilişkilidir.)

“Bu yüzden anlatacaklarımı can kulağıyla dinle.” (FİM, s. 12)

dokun- (Dokunma duyumu ile ilişkilidir.) “Ben bir şey yapmadım, dokunmadım bile...” (BİÇ, s. 60)

duy- (İşitme duyumu ile ilişkilidir.) “Güneş sanki korkuluğun kendi kendine konuşmasını duymuştu.” (SA, s. 8)

gör- (Görme duyumdur.) “Samanadam hayatında ilk defa bir kadın görüyordu.” (SA, s. 13)

göze çarp- (Gördüm anlamında kullanılmıştır.) “Verdiğiniz notlarda bukalemun kelimesi gözüme çarpmıştı.” (SAS, s. 90)

ısıt- (Dokunma duyumu ile ilişkilidir. Isıtma fiili dokunsal bir his olan sıcaklığı hissettirir.) “Öyle ısıttı ki korkuluğun kollarında bir hoşluk ve gıdıklanma hissi başladı.” (SA, s. 8)

tat al- (Tat alma duyumdur.) “Ben bir tane şeker koymayınca tat alamıyorum.” (BİÇ, s. 63)

4.4 Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Anı ve Uslamlama Fiilleri ve Anı ve Uslamlama Fiillerinin Eserlerdeki Dağılımı

Anı fiillerinin dağılımı Tablo 4.4.1' de gösterilmiştir:

Eserler Anı Fiilleri	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam
aklına gel-	1									1
aklından geç-		1								1
anımsat-	2									2
bil-	23	57	31	23	17	1	8	45	3	208
canlan-		1								1
çınlat-		1						1		2
ezberle-		1								1
hatırla-	3	4		3	1		2	4		17
hatırlat-	1	5	1				3	2		12
sakla-				1						1
seyret-			1							1
tanı-		5			1		1	4		11
unut-	3	14		3	8		5	6	2	41
yankılan-								3		3
Toplam	33	89	33	30	27	1	19	65	5	302

Tablo 7. Anı Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 7.ye göre 14 farklı anı (bellek) fiili vardır. Bu fiiller Anooshirvan Miandji'nin tüm eserlerinde 302 kez geçmektedir. En çok tekrar eden anı fiili 208 frekansla *bil-* fiilidir. Onu 41 frekansla *unut-* fiili ve 17 frekansla *hatırla-* fiili takip etmektedir.

Anooshirvan Miandjinin eserlerindeki bağlamlara göre anı fiillerine örnek cümleler şunlardır

aklına gel- “Ama ne kadar düşünürse düşünsün aklına bir şey gelmedi.” (SA, s. 25)

anımsat- “Siz bana bir şey anımsatıyorsunuz.” (SA, s. 47)

bil- “Bilmiyorum, diyorum.” (BEY, s. 21)

ezberle- “Neredeyse tüm dükkanı ezberlemişti.” (SAS, s. 48)

seyret- (Bağlamda canlandırmak, hatıra getirmek anlamında kullanılmıştır.) “Bu sahneyi defalarca kafamda seyrettim.” (MUC, s. 51)

tanı- “Bekçi genci tanıdı.” (SAS, s. 23)

Uslamlama fiillerinin dağılımı Tablo 8.de gösterilmiştir:

	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam Frekans
Eserler										
Uslamlama fiilleri										
abart-			1					2		3
acele et-		1								1
akıl et-					1					1
akıl yürüt-		1								1
aklına yat-					1					1
aklında yat-			1							1
aldat-		1								1
anla-	3	27	7	7	8	1	1	16	2	72
anlam kat-	1									1
anlam kazan-	1									1
anlam ver-	3			1	4					8
anlaş-		3	2	2						7
anlaşıl-			1				1			2
araştır-		2						2		4
aşıla-								1		1
ayak uydur-			1							1
aydınlan-								1		1
aydınlat-		1								1
ayırt et-		1		1						2
ayırmsa-				1						1
bak-		15	7	5				14	1	42
baş et-		3								3
başar-			1	1			7			9
başvur-		2						1		3
bilgi edin-			1							1
bininçlen-					1					1
bininçli ol-								1		1
cevap bekle-	2									2
ciddiye al-					3		1			4
çal-		1								1

çeliş-		1									1
çevir-			1								1
çıkart-								1			1
çiz-								1			1
çöz-		3	3	1	6				4		17
çuvalla-								1			1
çürüt-				1					1		2
dal-	1	1							2		4
dene-									2		2
derine in-	1										1
ders al-	1							1			2
ders ver-								1			1
destekle-					1						1
dikkat çek-								1			1
dikkat dağıt_			1								1
dikkat et-		4						1			5
dikkatini çek-	1	2			4				2		9
dikkatli ol-								1			1
doğrula-									1		1
duy-	1										1
düşün-	20	31	11	19	24	1	9	10	5		130
düşünce gez-			1								1
düşünüp dur-		1									1
düzeltil-								3			3
ele al-								1			1
eleştir-			1	1			1				3
fark et-	7	9	4	2	1		1	4	1		29
fırsat ara-		1									1
fırsat kol-			1								1
geliştir-								1			1
genelleme yap-				1							1
geri çevir-				1							1
gizle-		1			1						2
gör-	1	19	6	1	3			5			35
görmezden gel-					1						1
görül-				1				1			2
görün--			1								1
gösterişe çevir-		1									1
gözden geçir-			1	2							3
göze al-			1								1
gözlem yap-				1							1
gözüne kestir-								1			1
hak et-		1			4			1			6
hakkı öde-		2									2
haksızlık et-				1							1
hayal et-			1								1

hayal kur-	1	1	1						3
hazırla-				1					1
hesap yap-						1			1
hesapla-			1						1
içselleştir-				1					1
idare et-		1				1			2
ihtimam göster-		1							1
ikna et-		1		1			2		4
ikna ol-			1						1
ilgi çek-		1							1
ilişki kur-		1							1
inan-	1	3	2	4	8	2	7		27
inandır-				1					1
incele-			2	1			6		9
inkışaf et-		1							1
inşa et-		1					1		2
ispatla-				1					1
istismar et-		5							5
itaat et-			1						1
itiraz et-							1		1
izin iste-		1			1	1			3
izin ver-		1							1
kabul et-		2		2					4
kabullen-	1								1
kabus gör-			1						1
kaçın-		1							1
kaçır-			1						1
kan-				1	1				2
kandır-		1		3					4
kanıtla-			1	1					2
karar al-		1							1
karar ver-	2	4		2	1	1	1		11
karara var-	1								1
kararlaş-			1						1
kariş-		3		2			1		6
kariştir-				2					2
katıl-							1		1
kestir-			1						1
keşfet-		2	1	1					4
kıyasla-					1				1
kıymet biç-		1							1
kişiselleştir-		1							1
kolaya kaç-					1				1
kulak dik-					1				1
kur-				2	1		3		6
kurcala-							2		2

kurgula-										1	
meşgul et-										1	
müdahale et-										1	
müsaade et-	1									1	
not al-		4			1					5	
not tut-					1					1	
odaklan-			3		1		1	1		6	
oku-			14		4	1			4	5	28
onayla-	2	3	1		1				3	1	11
oyun oyna-	1										1
öğren-	3	10	3		3	3			4	2	28
öğret-		4									4
ölç-		1							1		2
öncelik ver-		1									1
öner-					1						1
önyargılı ol-		1									1
örnek al-					1						1
pes et-		4									4
pes et-					1				6		7
planla-									1		1
reddet-	1				2						3
rehavete düş-		1									1
rüya gör-					3						3
san-	2	2	6		2	5	1		7		25
saptır-		1			1						2
sar-	1										1
sav geliştir-									1		1
Savunmak		1									1
seç-	1	7	1			3	2		4		18
sevk et-	1										1
sez-	1								1		2
sına-		1									1
soğukkanlı ol-		1									1
sohbet et-		1									1
sor-	9	54	30		23	23	2	10	47	12	210
sorgula-		3			1				3		7
söz tut-						1					1
söz ver-						7					7
sözü bağla-						1					1
suistimal et-						1					1
şiar edin-		1									1
tahmin et-					1				1		2
tak-									1		1
tartış-		3			3			2			8
tavsiye et-	2										2
temas kes-		1									1

tercih et-		1	1							2
tespit et-		1	1				1			3
test et-			1				1			2
teşvik et-			1							1
uğraş-		1	4							5
uyar-							1	1		2
uyum göster-		1								1
uyum sağla-		1								1
vakit ayır-	1									1
vazgeç-	2	1	1	6		1	4			15
yakış-	1		1							2
yanıl-	2	1	4	3			2	11		23
yanılgıya düşür-			1							1
yanılt-							1			1
yarat-	2	1								3
yargıla-	1									1
yelten-	1									1
yerine koy-	1									1
yoğunlaş-	1						1			2
yönelt-		1					1			2
yönet-		1								1
yönlendir-		1								1
yüzleş-	1									1
zihin aç-		1								1
Toplam	77	302	130	134	133	8	46	199	43	1072

Tablo 8: Uslamlama Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 8.e göre Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 192 çeşit uslamlama fiili 1072 kez tekrar etmiştir. En çok tekrarlanan uslamlama fiilleri, 210 frekansla *sor-* fiilidir. Onu 130 frekansla *düşün-*, 72 frekansla *anla-* fiili takip etmektedir.

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinden uslamlama fiillerinin bağlamlarına örnekler şöyledir:

anla- (Zihinsel bir süreçtir.) “Genç burada ilginç bir şeylerle karşı karşıya olduğunu... anlamıştı.” (SAS, s. 14)

araştır- (Sorgulama inceleme zihinsel süreçlerini içermektedir.) “Ama mutlaka sonuna kadar araştıracağım.” (SAS, s. 24)

ayırmsa- (Farkına varmak anlamında bir zihinsel süreci anlatmaktadır.) “Çiftçi öylesine bir göz gezdirirken, siyah bir şeyin yavrular arasında hareket ettiğini ayırmsadı.” (KAK, s. 5)

çürüt- (Argümanı ortadan kaldırmaya yönelik karşı düşünceler oluşturmakla ilişkili bir zihinsel süreci anlatmaktadır.) “Bir gün biri çıkmış, sorgulamış ve çürütmüş.” (BİÇ, s. 34)

duy- (Normalde bir duyu fiili olmasına karşın bu eserdeki bağlamda anlamak anlamında kullanılmıştır. Sevgi duyulan değil anlaşılan, fark edilen, sezilen bir şeydir.) “Senin Elmas’a sevgini ilk ben duydum.”

fark et- (Ayırt etmek anlamındadır.) “Evet fark ettim.” (BEY, s. 23)

gör- (Normalde bir duyu fiili olan gör- aşağıdaki bağlamda düşünmek anlamında kullanılmıştır.) Amacına ulaşmak için her yolu mübah olarak görüyorlar.” (SAS, s.19)

karar ver- (Zihinde bir plan yapmakla ilişkilidir.) “Genç dükkandan çıkmaya karar verdi.” (SAS, s. 45)

onayla- (Zihinsel olarak bir durumu kabul etmekle ilişkilidir.)“Sosyolog kafasını sallayarak onu onayladı.” (MUC, s. 19)

öğren- (Öğrenme süreçleri zihinseldir.) “Düşünme ve düşüncenin ne olduğunu öğrendim.” (BEY s. 18)

san- (Tahmin yürütme vardır.) Güneşin kötü niyetli olduğunu hiç sanmıyorum.” (SA, s. 8)

vazgeç- (Karar verme süreçleriyle ilişkilidir.) “Artık vazgeçin.” (KAK, s. 10)

4.5 Anooshirvan Miandji'nin Eserlerinde Açıklama Fiilleri ve Açıklama Fiillerinin Eserlerdeki Dağılımı

Açıklama fiillerinin dağılımı Tablo 9.da gösterilmiştir:

Eserler Açıklama Fiilleri	SA	SAS	MUC	KAK	FİM	FAR	ÇAB	BİÇ	BEY	Toplam Frekans
aç-								1		1
açığa kav-	1									1
açıkla-		2	3	3	1					9
açıklama			1		1					2
yap-										
adını	1									1
bağışla-										
aktar-				1	5			1		7
anlat-	10	13	5	7	13		1	7	3	59
aydınlat-				1						1
bahset-		6	1	2	1		4	1		15
belirt-		1								1
beyan et-			1							1
bilgilendir-		1								1
cevapla-		3	1		1					5
cevap ver-	4	4	17	14	12	1				52
çağır-	4									4
çağrı yap-	1									1
çekiştir-		1								1
de-	56	138	50	82	73	2	24	150	25	600
değın-		1								1
ders ver-				2						2
dile getir-			1							1
dillendir-		1								1
fısılda-		1								1
göster-			1							1
haber ver-				1						1
haykır-	1						1			2
hesap ver-	1									1
ifade et-		2	1							3
ilet-		5								5
itiraf et-		1						1		2
kastet-		2								2
konus-	5	15	8	19	8	1	2	11	2	71
laf at-				2						2

mırıldan- nasihat ver- öğret- örnek ver- özetle- paylaş- say- seslen- söyle- söz et- söz ver- tarif et- yanıtla- yanıt ver- yorumla- Toplam Frekans	1 1 1 1 3 3 1 2 1 95	4 19 1 1 4 1 1 1 1 224	3 4 4 9 110	7 17 3 2 167	5 9 138	2 6 7	6 6 6 6 51	6 21 1 5 3 213	6 6 1 1 4 36	7 1 6 1 4 1 1 28 4 1 1041
--	---	---	-------------------------	--------------------------	---------------	-------------	------------------------	-------------------------------	-----------------------------	---

Tablo 9: Açıklama Fiillerinin Eserlere Göre Dağılımı

Tablo 9.a göre Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 48 farklı açıklama fiili 1041 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan açıklama fiilinin *de-* olduğu görülmektedir. Kullanılma sıklığı açısından *de-* fiilini *söyle-*, *konus-*, *anlat-*, *cevap ver-*, *seslen-*, *yanıtla-* ve *bahset-* fiilleri takip etmektedir.

Açıklama fiillerinin eserlerde kullanıldıkları bağlamlara örnekler şöyledir:

aç- (Açıklamak anlamında kullanılmıştır.) “Kafam karıştı, biraz açar mısınız?” (BİÇ, s. 35)

aktar- (İletmek anlamında açıklama fiilidir.) “Kızım sorgulamaktan vazgeçme ve bunu da çocuklarına aktar.” (FİM, s. 58)

aydınlat- (Bize açıklayın, bizi bilgilendirin anlamında kullanılmıştır.) “Hocam sebebi nedir? Bizi aydınlatın.” (KAK, s. 40)

cevapla- (Soruyu açıklamak anlamında kullanılmıştır.) “Sorun çok anlamlı ve güzel! Cevaplayabilirim...” (MUC, s. 54)

cevap ver- (Soruyu açıklamak anlamında kullanılmıştır.) “Sert cevap verdi.” (FAR, s. 16)

değın- (Açıklamak anlamında kullanılmıştır.) “Ama kısaca değıneyim.” (SAS, s. 91)

haber ver- (Bilgi vermek anlamında kullanılmıştır.) “Dr. Boz tüm asistanlarına haber verdi. Hazır olun...” (KAK, s. 54)

konus- (Konuşulan konuyla ilgili bir açıklama fiilidir. Bağlamda, yaşlı adamın gelmediğini anlatıyordu, anlamında kullanılmıştır.) “Kendi kendine konuşuyordu Yaşlı adam gelmedi...” (BİÇ, s. 20)

seslen- (Bağlamda demek, konuşmak anlamında kullanılmıştır. Cümle sen neyin peşindesin dedi, anlamını içermektedir. “Dayanamayıp seslendi: Sen neyip peşindesin?” (KAK, s. 15)

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

5.1. Sonuç

Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı eserlerinde mental fiillerin incelenmesi konulu bu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Mental fiillerin dağılımı şöyledir: Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı türünde yer alan eserleri olan, Samanadam, Saklı Asa, Muz Cenneti, Kara Kaz, Filozof Meşe, Farkında, Çamur Böceği, Bilge Çiçek, ve Ben Yanılabılırım'de toplam çekimli fiil sayısı 8793'tür. Toplam mental fiil sayısı 3665'tir. Mental fiillerin tüm fiiller içindeki oranı %41.68'dir. 887 duygu fiili, 363 duyu fiili, 1041 açıklama fiili, 1374 anı ve uslamlama fiili vardır. En çok tekrar eden mental fiiller: de- (f=600), iste- (f=245), sor- (f=210), bil- (f=208), düşün- (f=130), bak- (f=125, duyu fiili), gör- (f=119, duyu fiili) fiilleridir. En çok mental fiil bir roman olan Saklı Asa isimli eserdir ve mental fiillerin sıklığı 969'dur. En az mental fiilin olduğu resimli çocuk hikayesi olan Farkında adlı eserde mental fiillerin sıklığı 23'tür.

Frekans açısından tüm eserlerde en çok anı ve uslamlama fiilleri vardır ve sıklığı 1374'tür. En az 363 sıklıkla duyu fiilleri eserlerde yer almaktadır. Fiil çeşitliliği açısından en çok anı ve uslamlama fiilleri olduğu, en az da duyu fiilleri olduğu görülmektedir. 182 çeşit duygu fiili, 29 çeşit duyu fiili, 206 çeşit anı ve uslamlama fiili, 48 çeşit açıklama fiili olup toplam mental fiil çeşitliliği 445'tir.

2. Duygu fiillerinin dağılımı şu şekildedir: 887 duygu fiilinin 604'ü olumlu duygu fiili, 157'si olumsuz duygu fiili, 126'sı nötr duygu fiilidir. En çok duygu fiili, Saklı Asa (f=144) adlı eserde, en az duygu fiili Farkında (f=5) adlı eserdir. Olumlu duygu fiili en çok Saklı Asa (f=223) adlı eserde iken Farkında adlı eserde olumlu duygu fiili yoktur. Olumsuz duygu fiili en çok Samanadam (f=32) adlı eserde iken en az Ben Yanılabılırım (f=2) adlı eserdir. Nötr duygu fiili en çok Saklı Asa (f=4) adlı eserde iken Farkında adlı eserde hiç yoktur.

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 78 farklı olumlu duygu fiili 604 kez geçmektedir. başla-, beğen-, gül-, gülümse-, iste-, sev-, sevin-, ve teşekkür et- fiillerinin en çok tekrar eden fiiller olduğu görülmektedir. iste- fiili (f=245), sev- fiili (f=65), gülümse- fiili (f=42) en çok tekrar eden üç olumlu duygu fiildir.

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 83 farklı olumsuz duygu fiili 157 kez geçmektedir. Olumlu duygu fiillerinden farklı olarak olumsuz duygu fiillerinin çeşitliliği daha fazla, toplam frekansı daha düşüktür. En çok tekrar eden olumsuz duygu fiilleri 17 kez tekrarlanan üzü-, 9 kez tekrarlanan kız-, 6 kez tekrarlanan sıkıl- fiilleridir.

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 21 nötr duygu fiili 126 kez geçmektedir. En çok geçen nötr duygu fiilleri sırayla merak et- (f=37), şaşır- (f=19), heyecanlan- (f=16) fiilleridir. Nötr duygu fiilleri bağlama göre olumlu ya da olumsuz özellik kazanmaktadırlar.

3. Duyu fiillerinin dağılımı şu şekildedir: Anooshirvan Miandji'nin çocuk edebiyatı eserlerinde 29 farklı duyu fiili 363 kez geçmektedir. En çok kullanılan duyu fiilleri görsel fiillerdir. bak- fiili (f=125) ve gör- fiili (f=119) en çok kullanılan görsel fiillerdir. En çok tekrar eden üçüncü fiil duy- (f=22) fiilidir. Koku ve tat algısıyla ilgili fiiller birer kez kullanılmıştır.

En çok duygu fiili Bilge Çiçek'te (f=66), en az duygu fiili Ben Yanılabılırım ve Farkında (f=2) adlı eserlerde kullanılmıştır. Mental fiiller bağlama göre anlam kazandıkları için gör-, bak-,

duy- fiilleri hem duyu fiilleri içinde hem de anı ve uslamlama fiilleri içinde yer almaktadır. Anı ve uslamlama fiilleri içinde yer alan gör-, bak-, duy- fiilleri, eserlerdeki bağlamlarda anlamak, düşünmek, dikkat etmek ve sezme anlamalarında kullanılmıştır.

4. Anı ve Uslamlama fiillerinin dağılımı şu şekildedir: Anooshirvan Miandjini'nin çocuk edebiyatında yazmış olduğu eserlerde toplam 206 çeşit anı ve uslamlama fiili 1374 kez tekrar etmiştir. Bu fiillerin 302 si anı (bellek) fiilleri, 1072'si uslamlama fiilleridir. Anı ve Uslamlama fiilleri birlikte en çok Saklı Asa (f=391) adlı eserde, en az Farkında (f=9) adlı eserde geçmektedir.

14 farklı anı fiili vardır. Bu fiiller Anooshirvan Miandji'nin tüm eserlerinde 302 kez geçmektedir. En çok tekrar eden anı fiili 208 frekansla bil- fiilidir. Onu unut- fiili (f=41) ve hatırla- fiili (f=17) takip etmektedir. Anı fiilleri en çok Saklı Asa (f=89), en az Farkında (f=1) adlı eserlerde geçmektedir.

Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 192 çeşit uslamlama fiili 1072 kez tekrar etmiştir. En çok tekrarlanan uslamlama fiilleri, sor- (f=210) fiilidir. Onu düşün- (f=130), anla- (f=72) fiili takip etmektedir. Uslamlama fiilleri en çok Saklı Asa (f=302), en az Farkında (f=8) geçmektedir.

5. Açıklama Fiillerinin dağılımı şu şekildedir: Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde 48 farklı açıklama fiili 1041 kez kullanılmıştır. En çok kullanılan açıklama fiilinin de- olduğu görülmektedir. Kullanılma sıklığı açısından de- fiilini söyle-, konuş-, anlat-, cevap ver-, seslen, yanıtla- ve bahset- fiilleri takip etmektedir. Sıklık açısından de- (f=600), söyle- (f=85) ve konuş- fiili (f=71) kez eserlerde geçmiştir. Açıklama fiilleri en çok Saklı Asa (f=224), en az Farkında (f=7) adlı eserde geçmektedir.

5.2 Tartışma

Bu çalışmada en çok geçen mental fiil bir açıklama fiili olan de- fiilidir. Yaylagül de (2005) çalışmasında açıklama fiili olarak ti-, sözleş-, ay- gibi fiilleri veri olarak toplamıştır. Onun çalışmasında mental fiil olarak en çok elde ettiği fiil çeşidi duygu fiilleridir. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında Eski Türkçe lehçeleri ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok elde edilen verilerin duygu fiilleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Aksoy'un (2021), Azerbaycan Türkçe sözlüğünde mental fiiller çalışmasında ve Seçkin'in (2019) eski Türkçe metinlerden topladığı verilerinde de en çok duygu fiillerine rastladığı görülmektedir. Sandalyeci de araştırmasında (2023) Çağatay Türkçesinde en çok duygu fiillerinin bulunduğunu belirtmiştir. Seçkin (2019) duygu fiillerinin çokluğunu Türkçenin duyguları anlatmadaki zenginliğine bağlamıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde ise en çok anı ve uslamlama fiilleri veri olarak toplanmıştır. Yapmış olduğu çalışmalarda eleştirel düşünmeyi çocuklara kazandırmak amacıyla olması ve kendi çalışma alanının felsefeyle ilişkili olması uslamlama fiillerinin daha çok kullanılması sonucunu doğurduğu düşünülmektedir.

Alhajessa'nın (2023) iletişim fiilleri olarak değerlendirdiği de-, konuş-, söyle-, beyan et-, anlat-, sor- rica et-, çağır-, itiraz et-, reddet-, teşekkür et-, tebrik et- fiilleri, bu çalışmada Yaylagül'ün (2005) sınıflaması baz alınarak açıklama, uslamlama ve duygu fiilleri olarak değerlendirilmiştir. Alanyazında aynı mental fiillerin farklı ölçütlerle sınıflandırıldıkları

görülmektedir. Sor- fiili Yaylagül'ün (2005) sınıflamasını kullanan Biray'da (2007) açıklama fiili olarak değerlendirilirken, bu çalışmada eserlerdeki bağlamlardan, sormakla açıklanan bir düşünce olmadığı tam tersi düşünülüp merak edilen bir şey olduğu fikrine ulaşılmış, buradan hareketle sor- fiili uslamlama fiili olarak değerlendirilmiştir. Alanyazında bu konuda farklı düşüncelerin olmasının mental fiiller çalışmasının Türkiye'de oldukça yeni bir çalışma alanı olmasıyla ilişkisinin olduğu düşünülmektedir. Erdem (2016), fiillerin temel anlamlarının "onların hareket, etki verme, sosyal ilişkiler, konuşma, düşünme" gibi farklı fiil sınıflamaları içinde düzenlenmesine neden olduğunu ifade etmektedir.

Bu çalışmada birer duyu fiili olan duy-, gör-, bak- fiillerinin Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde temel anlamları dışında uslamlama fiili olarak kullanıldığı görülmüştür. Yaylagül (2005), Yıldız (2016) ve Seçkin'in (2019) çalışmalarında da bu fiillerin temel anlamları dışında kullanıldığı tespit edilmiştir. Murçak (2023), çalışmasında tat- fiili için benzer durumdan bahsetmiş, tat- fiilinin hem duyu hem de duygu fiili olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Bu durumda mental fiillerin içinde geçtikleri bağlamda anlam değişikliğine uğrayıp başka bir mental fiil türüne geçebilecekleri görülmektedir. Yine Türkçenin yapısında çok anlamlılık özelliğinin bulunması bu durumu açıklamaktadır.

Seçkin (2019), fiillerin olumsuz hallerini yeni bir madde başı olarak kabul ederken bu çalışmada fiillerin olumsuz halleri ancak anlamı değiştiriyorsa yeni bir çeşit fiil olarak alınmıştır. Ayrıca fiillerin edilgen ettirgen yapıları anlamı değiştirdiği takdirde yeni bir madde başı olarak ele alınmıştır. Bu çalışmanın sonucunda fiilin aldığı eklerle, olumlu ve olumsuz formlarla, etken, edilgen, ettirgen yapılarıyla ve bağlamda kazandığı anlamla yeni bir mental fiil olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bilgin Aksoy (2021), Azerbaycan Türkçe sözlükten 568 mental fiil tespit etmiştir. Anooshirvan Miandji'nin eserlerinden de toplam 445 mental fiil çeşidi tespit edilmiştir. Bilgin Aksoy, bu kadar fazla mental fiilin bulunmasını Türkçenin anlatım zenginliğiyle ilişkilendirmiştir. Anooshirvan Miandjini'nin eserlerinde de çok sayıda mental fiilin olması kendisinin İran asıllı bir Azerbaycan Türkü olmasıyla, dolayısıyla Azerbaycan'da konuşulan Türkçenin mental fiiller açısından zenginlik göstermesiyle ilişkilenebilir. Miandji'nin Azerbaycan Türkçesi sözlüğüne hakim olduğu ve gelişmiş bir dil kullanma becerisine sahip olduğu da düşünülebilir. Ancak 445 mental fiillerin bazıları birleşik fiillerden oluşmaktadır. Bu sözcüklerin de bir kısma arapça, farsça kökenlidir. Bu durumda Azerbaycan Türkçesinden elde edilen mental fiillerin zenginliği, aslında Arapça, Türkçe, Farsça sözcüklerin bir araya gelmesinden doğan zenginlikle de ilişkilenebilir. Örneğin, Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde geçen tebrik et-, tebessüm et-, memnun ol-, teşekkür et-, nasihat et-, beyan et-, ders ver-, ifade et-gibi fiiller Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerle oluşmuştur. Bilgin Aksoy'un (2021) Azerbaycan Türkçe sözlükte en çok tespit ettiği mental sınıf duygu fiilleri iken Anooshirvan'ın eserlerinde en çok geçen tür anı ve uslamlama fiilleridir. Bu durum Anooshirvan'ın doktorasını felsefe alanında yapması, üniversitede eleştirel düşünme, etik ve bilim tarihi dersleri vermesiyle ilişkilenebilir. Çünkü felsefe daha çok uslamlamaya bağlı bir alandır.

Güvenmez'in (2022), Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam adlı eserinde en çok tespit ettiği mental fiil sınıfı anı ve uslamlama fiilleridir. İdrak fiilleri yani uslamlama ile ilişkili fiiller çalışmanın % 56.22'sini oluşturmaktadır. Güvenmez bu durumu Hüseyin Nihal Atsız'ın düşünmeye verdiği önemle ilgili olduğunu düşünmektedir. Anooshirvan Miandji'nin eserlerinde de anı uslamlama fiillerinin oranı diğer türlere göre daha yüksektir. Bunun nedeni hem felsefe alanında akademisyen olarak çalışmasıyla ilişkilenebilir, hem de çocuklar için yazmış olduğu eserlerde bilinçli bir şekilde eleştirel düşünme becerilerini hedeflemesiyle de ilişkilenebilir. Güvenmez'in çalışmasında en çok kaydedilen idrak fiilleri, konuş-, düşün-, çalış- dikkat et-fiilleridir. Anla-, düşün-, fark et-, oku-, öğren-, sor- fiilleri ise Anooshirvan Miandji'de en çok tekrar eden uslamlama fiilleridir. Konuş- fiili bu çalışmada açıklama fiili olarak ele alınmış ve Miandji'de çok tekrar eden fiiller arasında yer almaktadır. Miandji ve Atsız'ın kullandığı fiillere bakınca felsefeyle ilişkili oldukları görülmektedir. Felsefenin düşünme temelli, akıl temelli bir bilgi olması, iki yazarında felsefeyle çok ilgili olmaları bu iki yazarın eserlerinde uslamlama, idrak fiillerinin sayısının diğer mental türlere göre çok çıkmasına yol açmıştır.

Güvenek Bozkurt ve Seçkin (2022) çocuk dilinde mental fiillerle ilgili çalışmalarında 3-6 yaş arasındaki çocukların kullandıkları mental fiilleri tespit etmişler, mental dil kullanımının 4 yaş civarında en yüksek düzeyde olduklarını görmüşlerdir. Çocukların en çok duyu fiillerini kullandıkları, bunu anı uslamlama ve duyu fiillerinin takip ettiği tespit edilen bu çalışmadan hareketle Miandji'nin eserleri değerlendirilecek olursa, Miandji'nin 3-6 yaş çocuklarına uygun olan eserlerinde (Farkında ve Ben Yanılabiliyorum) duyu fiillerinin oranının çok yetersiz olduğu görülmektedir. Yine Farkında adlı eserde sadece olumsuz duyu fiilleri kullanılmıştır. Burada daha çok olumlu duyu fiillerinin kullanılması beklenirdi. Çocuk edebiyatında temel ilke çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkeleridir. Güvenek Bozkurt ve Seçkin (2022), çocuk gerçekliğinde 3-6 yaş grubunda çocukların en çok kullandıkları fiillerin duyu fiilleri olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda çocuğa görelilik ilkesinden hareketle bu tarz eserler yazacak olanların bu yaş grubunda daha çok duyu fiilleri ağırlıklı bir eser yazmaları beklenir. Temizyürek (2003) çocuk edebiyatı ürünlerinde "çocuğun yakın gelecekte kullanması muhtemel isim, sıfat, zamir ve fiiller metin içerisinde abartıya kaçmadan serpiştirilmelidir." diyerek sözcük türlerinin kullanımına dikkat çekmektedir. Farkında ve Ben Yanılabiliyorum adlı eserlerde duyu ve anı uslamlama fiillerinin kullanımının dengeli olduğu söylenebilir. Ancak SA, SAS, ÇAB, BİÇ, MUC, FİM VE KAK adlı eserler 6-16 yaş aralığındaki çocuklarla ilişkili olduğu için bu eserlerdeki mental fiil dağılımının çocuk edebiyatı uzmanlarınca çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği açısından gözden geçirilmesi gerekmektedir.

5.3 Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Mental fiiller ve mental fiil sınıflamaları konusunda uzlaşma olmadığı için alanyazında daha çok çalışma yapılmalıdır.
2. Mental fiil kullanımının dil gelişimine, öğrenmeye, düşünme süreçlerine etkilerinin araştırıldığı çalışmalar yapılmalıdır.
3. Mental fiillerin çocukların dil gelişimi üzerindeki rolü üzerine araştırmalar yapılmalıdır.

4. Çocuk edebiyatı eserlerinde mental fiil kullanımının incelendiği bir araştırma yoktur. Bu konuyla ilgili yeni çalışmalar yapılmalıdır.

5. Uslamlama fiillerinin çeşitliliği fazla olduğu için bu fiillerin alt başlıklara ayrılmasıyla ilgili araştırmalar vardır ama alanda bu konuda da uzlaşma yoktur. Bu konuyla ilgili sınıflama çalışmaları yapılmalıdır.

6. Diğer dillerdeki mental fiillerle Türkçedeki mental fiillerin karşılaştırıldığı araştırmalar yapılabilir. Örneğin genel olarak Türk lehçelerinde duygu fiilinin çok olduğu görülmektedir. Dünya dilleri örneğin İngilizce ve Türkçe benzer eserler arasında bir karşılaştırma yapılabilir. Türkçedeki mental fiillerin diğer dünya dillerindeki karşılıkları incelenebilir.

7. Eser türlerine göre mental fiiller karşılaştırması yapılabilir. Örneğin çocuklar için yazılmış edebi eserlerle yetişkinler için yazılmış edebi eserlerde mental fiil kullanımı karşılaştırılabilir. Ya da bir yazarın romanlarındaki mental fiil kullanımı ile hikayelerindeki mental fiil kullanımı karşılaştırılabilir.

8. Günümüzde kullanılan mental fiillerin tarihsel süreçte nasıl değiştiğini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

9. Toplumdilsel açıdan mental fiiller incelenebilir. Hangi tür toplumlarda hangi mental fiiller kullanılıyor, nedenleri araştırılabilir.

10. Mental fiiller ve dil felsefesi, zihin felsefesi ilişkilendirilerek araştırmalar yapılabilir.

11. Alanyazındaki mental fiil araştırmalarının, doküman analizi, içerik analizi teknikleriyle yapıldığı görülmektedir. Mental fiil çalışmalarında farklı nitel araştırma yöntemleri kullanılabilir, karma desenli araştırmalar yürütülebilir.

12. İlköğretim, ortaöğretim ders kitaplarında mental fiil türlerinin kullanımının yüzde olarak ne kadar olması gerektiğine dair araştırmalar yapılabilir.

Kısaltmalar:

BEY Ben Yanılabilirim

BiÇ Bilge Çiçek

ÇAB Çamur Böceği

FAR Farkında

FİM Filozof Meşe

KAK Kara Kaz

MUC Muz Cenneti

SA Samanadam

SAS Saklı Asa

Kaynaklar

- Alhajessa, Afaf Mohammad Fadıl (2023). "İletişim Fiillerinin Tiyatro Eserlerindeki Durumu: Keşanlı Ali Destanı Örneği". *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, 2/2, 122-139.
- Arı, Emrah ve Ayşenur Akçataş (2024). "Türkiye Türkçesi Sözcük Türleri Araştırmalarında Eylemlerin Tasnifine Genel Bir Bakış". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 8(1), 200-216.
- Arıkan, Yalçın ve Ayşe Özgül İnce-Samur (2020). "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi". *Çocuk Edebiyatı ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 181-202.
- Biber, Douglas (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Longman.
- Bilgin Aksoy, Gökçen (2021). *Azerbaycan Türkçesinde Mental Fiiller*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.
- Bilgin Aksoy, Gökçen (2022). "Anlambilimsel Bir Fiil Kategorisi Olarak Mental Fiiller". *Dil Araştırmaları*, 16(30), 115-137.
- Biray, Nergis (2007). *Kazak Şivesi ile Denizli Ağzında Kök Haldeki Benzer İdrak Fiillerinde Anlam Farklılaşma* <https://hdl.handle.net/11499/53400> (Erişim tarihi: 08.06.2025).
- Börekçi, Muhsine ve Yasin Tepeli (2013). "İşlevsel Dilbilim Yaklaşımıyla Türkçede Sözcük Türleri Üzerine". *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 93-102.
- Chomsky, Noam (1995). *The Minimalist Program*. MIT Press.
- Çamcı, Fatih (2023). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Sözcük Türü ile İlgili Etkinliklerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Delice, H. İbrahim (2012). "Sözcük Türleri Nasıl Tasnif Edilmelidir?" *Electronic Turkish Studies*, 7(4).
- Dündar, Bilge (2022). *Türkiye Türkçesinde Eylemlerin Sınıflandırılmasında Rol Oynayan Etkenler: Ayşe Kulin'in "Kanadı Kırık Kuşlar" Romanı Örneğiyle*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Ediskun, Haydar (2004). *Türk Dil Bilgisi*. Remzi Kitabevi.
- Erdem, Mevlüt (2004). "Türkmen Türkçesinde Mental Fiillerin İsteme Göre Anlam Değişimleri". V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, 1, 939-949.
- Erdem, Mevlüt (2016). "Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları". *Electronic Turkish Studies*, 11(20).
- Ergin, Muharrem (1977). *Türk Dil Bilgisi*. Minnetoğlu.
- Ergin, Muharrem (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Kitabevi.
- Gedizli, Mehmet (2013). "Türkçede Yardımcı Fiillerin Morfo-Semantiği ve İşlevi". *Turkish Studies*, 8(13), 902.
- Güvenek Bozkurt, Seda ve Kürşat Seçkin (2022, Ekim). "Çocuk Dilinde Mental Fiil Kullanımı". 14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya.
- Güvenmez, Deniz (2022). "Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam Romanında Mental Fiillerin İncelenmesi." *Nisar I* (2022): 129-163.

- Hirik, Derya (2018). *Türkiye Türkçesinde Mental Fiiller*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Hirik, Derya ve Tuğba Çolak (2017). "Türkçe Mental Fiillerde Çok Katmanlılık". IV. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 1, 261-268.
- Israel, Michael (2008). "Mental Spaces and Mental Verbs in Early Child English". *Language in the Context of Use: Discourse and Cognitive Approaches to Language*. Ed. Andrea Tyler vd. C. 37. Mouton de Gruyter. 199-216.
- Jackendoff, Ray (2002). *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford UP.
- Johnson, Carolyn N. (1982). "Acquisition of Mental Verbs and the Concept of Mind". *Language Development*. 1. 445-78.
- Johnson, Carolyn N. ve Michael P. Maratsos (1977). "Early Comprehension of Mental Verbs: Think and Know". *Child Development*. 48(4). 1743-47.
- Johnson, Carolyn N. ve Henry M. Wellman (1980). "Children's Developing Understanding of Mental Verbs: Remember, Know, and Guess". *Child Development*. 51(4). 1095-102.
- Kaya, Mustafa (2014). "Aristoteles'in Ruh Anlayışı". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 91-98.
- Korkmaz, Zeynep (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Levin, Beth (1993). *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. U of Chicago P.
- Metin, Oğuz ve Şenay Ünal (2022). "İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Miandji, Anooshirvan (2015). *Samanadam*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2018a). *Filozof Meşe*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2018b). *Muz Cenneti*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2020a). *Bilge Çiçek*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2020b). *Kara Kaz*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2021a). *Ben Yanılabilirim*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2021b). *Farkında*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2022). *Saklı Asa*. Bilgi Yayınevi.
- Miandji, Anooshirvan (2023). *Çamur Böceği*. Bilgi Yayınevi.
- Montgomery, Derek E. (2002). "Mental Verbs and Semantic Development". *Journal of Cognition and Development*. 3(4). 357-84.
- Murçak, Cansu (2023). *Yaşar Kemal'in Romanlarında Mental Fiiller*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Öznl, nsal. (2010). "Sözcük türlerinin deyişbilimsel nitelikleri." Editörler: Binnaz Baytekin, İlyas ztrk, M. Mehdi Ergüzel, ve Fatih şimşek, IX. Uluslararası Dil-Yazın-Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri: Yaratıcılık ve Yenilik Yılında Yeni Yaklaşımlar (Cilt 1, s. 35–48). Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.
- Sağır, Mukim (2002). *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi ğretimi*. Nobel Yayıncılık.
- Sandalyeci, Selda (2023). *Çağatay Türkçesinde Mental Fiiller: Ali şir Nevai rneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Seçkin, Kuban (2019). *Eski Türkçede Mental Fiiller*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- şahin, Savaş (2012a). *Türkmen Türkçesinde Mental Fiiller*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- şahin, Savaş (2012b). "Mental Fiil Kavramı ve Türkmen Türkçesinde Mental Fiiller". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kltr Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(4), 45-62.
- Temizyürek, Fahri (2003). "Türkçe ğretiminde ocuk Edebiyatının nemi". *Trklk Bilimi Araştırmaları*, (13), 161-172.
- Van Valin, Robert D., Jr. (2005). *Exploring the Syntax-Semantics Interface*. Cambridge UP.
- Vendler, Zeno (1967). *Linguistics in Philosophy*. Cornell UP.
- Wellman, Henry M. ve David Estes (1987). "Children's Early Use of Mental Verbs and What They Mean". *Discourse Processes*. 10(2). 141-56.
- Wierzbicka, Anna (1999). *Emotions Across Languages and Cultures*. Cambridge UP.